

предоставления услуг преимущественно членам кооператива и другим лицам с целью проведения их сельскохозяйственной деятельности (ст. 1 Закона Украины «О сельскохозяйственной кооперации»). Но при этом обслуживающие кооперативы предоставляют услуги согласно уставу другим лицам в объемах, которые не превышают 20 процентов общего оборота кооператива, что в большей степени соответствует кооперативной природе.

Таким образом, кооперативные принципы, закрепленные в российском и украинском законах о сельскохозяйственной кооперации на первый взгляд

де-юре соответствуют кооперативным принципам, признанным во всем мире. Однако, детальный правовой анализ норм законодательства о сельскохозяйственной кооперации свидетельствует об отсутствии последовательной реализации кооперативных принципов, а ряд норм прямо перечеркивают кооперативную природу. Поэтому полагаем, что нормы как Федерального закона «О сельскохозяйственной кооперации», так и нормы Закона Украины «О сельскохозяйственной кооперации» нуждаются в приведение в соответствие с кооперативными ценностями МКА.

К.В. ШАПОВАЛ,

аспірантка

(Академія адвокатури України)

ЦИВІЛЬНА, ГОСПОДАРСЬКА, АДМІНІСТРАТИВНА ЮРИСДИКЦІЯ: ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ У ВИРІШЕННІ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ

В Україні земельні спори вирішуються за правилами цивільного, господарського та адміністративного судочинства. Аналіз судової практики свідчить про відсутність єдиних підходів у визначенні юрисдикції при вирішенні земельних спорів, в однакових за контекстом обставин справах суди займають протилежні позиції.

За загальним правилом, розмежування компетенції судів з розгляду земельних та пов'язаних із земельними відносинами майнових спорів відбувається залежно від суб'єктного складу їх учасників [1]. Відповідно до ч. 1 ст. 15 ЦПК України суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових

відносин, а також з інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства [2]. Згідно із п. 6, ч. 1, ст. 12 ГПК України [3] господарським судам підвідомчі справи у спорах, що виникають із земельних відносин, в яких беруть участь суб'єкти господарської діяльності, за винятком тих, що віднесено до компетенції адміністративних судів. Господарські суди розглядають ці спори, оскільки земля є об'єктом цивільних прав і обов'язків і використовується в господарській діяльності на підставі цивільно-правових угод. Якщо предметом спору є право власності на земельну ділянку або право користування нею, в тому числі відновлення порушеного права третьою особою, яка на підставі рішень владних органів претендує

на спірну земельну ділянку, то такий спір є спором про право і незалежно від участі в ньому органу, яким земельна ділянка надана у власність або у користування, повинен вирішуватися у порядку господарського судочинства [5]. Зокрема ці положення знайшли своє відображення у Постановах колегії суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України [6].

Відповідно до п. 1, 4, ч. 2, ст. 17 КАС України юрисдикція адміністративних судів поширюється на спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності; спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів [4].

Саме питання розмежування юрисдикції господарських та адміністративних судів залишається найбільш актуальним проблемним питанням у розгляді земельних спорів, зважаючи на те, що земельне право за своєю природою є комплексною галуззю права, для якої характерним є застосування як адміністративно-правового, так і цивільно-правового методів регулювання суспільних відносин [7, 7–8]. Судам необхідно розрізняти участь державних органів та органів місцевого самоврядування у земельних відносинах як суб'єктів владних повноважень та як органів, що реалізують права держави, територіальних громад та Українського народу в цілому, як власників землі. Спори, у яких державні органи та органи місцевого самоврядування реалізують повноваження власника землі, підвідомчі господарським судам [8]. До спорів, які мають вирішуватися адміністративними судами, слід віднести правовідносини, які можна окреслити розділом VII Земельного кодексу України [7, 15].

На нашу думку, всі ці спори повинні вирішуватися за правилами КАС України, оскільки суб'єкт владних повноважень є,

перш за все, управлінцем, а не власником, що має специфічне призначення у державі.

У зв'язку з цим необхідно проаналізувати Рішення Конституційного Суду України від 1 квітня 2010 р. № 10-рп/2010, згідно з яким при вирішенні сільськими, селищними, міськими радами питань відповідно до пунктів «а», «б», «в», «г» ст. 12 Земельного кодексу України, ці ради виступають як суб'єкти владних повноважень, які реалізують розпорядчі та інші функції. Отже, ці спори належить до юрисдикції адміністративних судів [9]. Рішення є абсолютно логічним. Але, на жаль, цим Рішенням в повній мірі, так і не вирішено питання визначення підвідомчості земельних справ судам.

На сьогоднішній день у судах України наявна величезна кількість земельних спорів, які відрізняються один від одного як суб'єктом складом, так і предметом, характером спірних правовідносин. На нашу думку, земельні спори є специфічними, такими, що мають певні особливості, які відрізняють їх від цивільних, господарських, адміністративних. Для того, щоб вирішити спірні питання щодо розмежування підвідомчості земельних спорів, сформувати єдину судову практику по цій категорії спорів необхідно внести зміни та доповнення у відповідні розділи ЦПК, ГПК, КАС України та регламентувати процедуру їх вирішення у окремому нормативно-правовому акті.

Перелік використаних джерел:

1. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. (із змінами від 19.03.2010 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40–41, 42. – Ст. 492.

3. Господарський процесуальний кодекс України: Закон від 6 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.

4. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 6 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, 37. – Ст. 446

5. Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам. Рекомендації Президії Вишого господарського суду України від 27 червня 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

6. Адміністративна юрисдикція та підсудність адміністративних справ // Адміністративне судочинство: Судова практика в адміністративних справах. – 2010. – № 2.

7. Практика розгляду судами земельних спорів, 2009 / Вищ. госп. суд України;

упоряд. Д.В. Ковальський; за заг. ред. С.Ф. Демченка. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 348 с.

8. Про практику застосування господарськими судами земельного законодавства. Рекомендації Президії Вишого господарського суду України від 2 лютого 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

9. Рішення Конституційного Суду України від 1 квітня 2010 р. у справі за конституційним поданням Вишого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень ч. 1, ст. 143 Конституції України, пунктів «а», «б», «в», «г» ст. 12 Земельного кодексу України, п. 1, ч. 1, ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>